

Posudek oponenta disertační práce

Autor práce : JUDr.Pavel Glazunov

Studijní program:

Teoretické právní vědy - Obchodní právo

Název práce:

Odpovědnost dopravce v silniční přepravě zboží

Školitel: prof. JUDr.Stanislava Černá, CSc.
Vedoucí katedry: prof. JUDr.Stanislava Černá, CSc.
Školící pracoviště uchazeče: Katedra obchodního práva
Fakulta: Právnická fakulta (PrF)
Vysoká škola: Univerzita Karlova (UK)
Adresa pracoviště: nám.Curieových 901/7, 116 40 Praha 1

Oponent: prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
Pracoviště oponenta: Katedra občanského a pracovního práva
Fakulta: Fakulta právních a správních studií
Vysoká škola: Vysoká škola finanční a správní
Adresa pracoviště: Estonská 500, 101 00 Praha 10
Poštovní doručovací adresa
opponenta: Fibichova 30, 679 04 Adamov II
e-mail: k.marek@centrum.cz

I.

Úvodem

Dne 23. 1. 2020 jsem obdržel žádost PrF UK o zpracování oponentského posudku.

Funkci oponenta přijímám.

II.

K aktuálnosti tématu

Zkoumání otázek v dané práci patří mezi ty, které jsou nesporně aktuální. Je třeba řešit problematiku, zda je právní úprava dostačující a zda pomohla řešit situace, které praxe přináší, a to nejen de lege lata, ale i de lege ferenda.

Je přitom vhodné i provedené porovnání s dřívější úpravou.

Autor nejprve specifikuje předmět zkoumání. Věnuje se podrobně celé problematice a nezapomíná ani na rozhodovací praxi.

Provádí porovnání i s úpravami v jiných zemích, zejména s právní úpravou v SRN, Slovensku a Rakousku.

Vhodné postupné zkoumání dané problematiky se promítá i do členění práce.

Kromě obecného úvodu a závěru se dílo člení do tří částí: Smlouva zasílatelská, Smlouva o přepravě věci a Odpovědnost dopravce za škodu.

Toto členění je možno považovat za vhodné.

III.

Ke zvoleným metodám zpracování

Z řady metod využívaných v této práci se využívá při tvorbě díla zejména metody výkladové, a to jazykové i systematické. Využívá se i metody analytické, na základě které autor formuluje svoje postoje a myšlenky. Další široce používanou metodou v práci je metoda

komparativní.

V návaznosti na použitou metodu syntetickou je prováděno syntetizování zjištěných poznatků.

V díle je čerpáno z mimořádně rozsáhlého okruhu zahraniční a tuzemské literatury a i z takového okruhu judikátů. Velmi kladně se zde projevuje vliv školitelky.

Autor prokazuje znalost daných otázek-podle mého názoru- na výborné úrovni.

IV.

K obsahu práce

Nemůžeme se věnovat všem zajímavým otázkám, které autor otevírá a řeší. Můžeme se věnovat jen některým z nich. Shodně s předkladatelem práce pojednáme nejprve o smlouvě zasílatelské a posléze o smlouvě přepravní.

Vhodné je, že se rozšiřují řešení nazvaná „přeprava zboží na klíč“, kdy zasílatel provede další činnosti např. zajistí celní odbavení. Není zde třeba uzavírat další smlouvu, je možné vše dohodnout v rámci smlouvy zasílatelské.

Není-li smlouva uzavřena písemně, má zasílatel právo žádat, aby mu byl doručen zasílatelský příkaz. V praxi se přitom chybí a tento dokument se označuje jinak, což působí problémy.

V praxi se diskutuje i otázka, kdy zasílatel splní svoji základní povinnost. Tuto splní již uzavřením smlouvy s dopravcem.

Rozšiřuje se i ujednání o tom, že zasílatel obstará pro příkazce přijetí peněžních prostředků dříve, než příjemci vydá zásilku nebo doklad umožňující zásilkou nakládat. Na dotaz co v tomto případě použít, lze správně odpovědět, že se z obč.zák. použije přiměřeně právní úprava dokumentárního inkasa.

Zasílatelství je upraveno v obč.zák.v rámci smluv příkazního typu. Zasílatel se zavazuje obstarat příkazci vlastním jménem a na jeho účet přepravu zásilky z určitého místa do jiného určitého místa, případně obstarat nebo provést úkony s přepravou souvisící a příkazce se zavazuje zaplatit zasílateli odměnu.

Rozvoj obchodu a dopravy šel ruku v ruce s rozvojem zasílatelství (spedice) - oborem, jehož předmětem je provoz obstaravatelské činnosti v oblasti přepravy věcí (zásilek). Došlo k oddělení zasílatelství jako obstarávání přepravy od přímého provádění přepravy. V praxi se však někdy přesně nerozlišuje mezi dopravou a spedicí a dochází k zaměňování těchto činností s možnými negativními důsledky z toho plynoucími.

Při posuzování druhu smlouvy vidíme, že se jedná o druh smlouvy o obstarání, zvláštní druh smlouvy komisionářské. Podstatné je, že zasílatel zde vystupuje vlastním jménem na účet příkazce. Jde o smlouvu úplatnou. Případy, kdy se smlouva bude uzavírat písemně, například pro dokumentování dohodnutého obsahu vč. výše úplaty, budou časté, nikoli výjimečné.

Podle konkrétního ujednání v zasílatelské smlouvě má zasílatel vůči příkazci odpovědnost zejména: za včasné obstarání přepravy, za udělení správných dispozic k provedení přepravy (např. k nakládce zboží, k použití vhodného vozidla, k termínu přepravy, k zajištění vykládky), za upozornění příkazce na zjevnou nesprávnost jeho pokynů, při nesprávném rozhodnutí zasílatel při nebezpečí z prodlení (zvolení způsobu, jak naložit se zásilkou), za správné nakládání se zásilkou, za zanedbání péče při sjednávání podmínek přepravy, při odvracení škody na převzaté zásilce, při zanedbání povinnosti podat příkazci zprávu

o škodě, která zásilce hrozí nebo která již vznikla, spočívající v péči při prodeji zásilky, již hrozí podstatná škoda.

Zasílatel je povinen podat příkazci zprávu o škodě, která zásilce hrozí nebo která na ní vznikla, jakmile se o tom dozví, jinak odpovídá za škodu vzniklou příkazci tím, že tuto povinnost nesplnil. To je speciální ustanovení ve vztahu k obecné preventivní a oznamovací povinnosti v rámci úpravy náhrady škody. Jde přitom o škodu podstatnou i nepodstatnou.

Speciální úprava řeší situace, kdy hrozí bezprostředně podstatná škoda na zásilce a není čas vyžádat si pokyny příkazce, nebo příkazce prodlévá s takovými pokyny. Tehdy může zasílatel prodat zásilku vhodným způsobem na účet příkazce, a to podle § 2126 a § 2127 občán. zák.

Zasílatel nenese obecně nebezpečí vzniku škody na zásilce. Odpovídá pouze za škodu na převzaté zásilce vzniklou v době při obstarávání přepravy. To však neplatí, prokáže-li, že ji nemohl odvrátit. Jde o speciální ustanovení k obecnější úpravě škody na převzaté věci.

Škoda se nehradí, když ten, kdo věc převzal, prokáže, že škoda by vznikla i jinak.

V této souvislosti je třeba si uvědomit, že zasílatel neodpovídá za porušení smluv sjednaných s dopravci, tedy neodpovídá příkazci za škody, které mu vzniknou porušením přepravní smlouvy ze strany dopravce.

K odpovědnosti ještě uvedme, že pokud by zasílatel porušil jiné zákonné či smluvní povinnosti, pak bude odpovídat podle obecných ustanovení o náhradě škody.

K obecné úpravě ručení je ve prospěch zasílatele i úprava speciální. Věděl-li příjemce zásilky o pohledávce zasílatele ze zasílatelské smlouvy vůči příkazci, anebo musel-li o ní vědět, stává se přijetím zásilky ručitelem za tuto pohledávku.

Jde o posílení práv zasílatele a vznik ručení ze zákona. Toto však platí jen tehdy, pokud příjemce o pohledávce věděl nebo vědět musel.

Zasílatelská smlouva je speciální úpravou se vztahem k přiměřenému použití smlouvy komisionářské. Zákon tuto situaci řeší tak, že právní úpravu zasílatelství upravuje v § 2471 - § 2481 a v ostatním odkazuje na přiměřené použití ustanovení o komisi, která jsou v § 2455 - § 2470.

Co se týká smlouvy o přepravě, pak smluvní ujednání musí zahrnout podstatné náležitosti smlouvy o přepravě věci podle občán.zák.. Odesílatele a příjemce přitom označuje zákon jako přepravce. V používání pojmu přepravce se začasťe chybuje a tento pojem se zaměňuje s pojmem dopravce (osobou, která věc přepravuje); to pak činí problémy při provádění smlouvy.

Půjde-li ovšem o vztahy s cizím prvem, budeme se řídit úpravou mezinárodních smluv, a to zejména mezinárodními úmluvami upravujícími přepravu zboží (s jiným právním režimem). Takovou úmluvou je mj. Úmluva o přepravní smlouvě v silniční nákladní automobilové přepravě (CMR). Cizím prvem je, jestliže místo převzetí zásilky a předpokládané místo jeho dodání leží ve dvou různých státech, z nichž alespoň jeden je smluvním státem dané úmluvy (to platí např. i pro místa v SR a ČR).

V praxi dochází mj. i k záměně pojmů náložný list a nákladní list.

Problémy působí i uplatňování odpovědnosti za škodu a její případná limitace. Tyto problémy autor v práci odpovídajícím způsobem řeší.

Smlouvou o přepravě věci podle občán.zák.se dopravce zavazuje odesílateli, že přepraví věc jako zásilku z určitého místa odeslání do určitého místa určení, a odesílatel se zavazuje mu zaplatit přepravné.

U této právní úpravy je určen zvláštní způsob zániku smluvního vztahu. Nepožádá-li odesílatel dopravce o převzetí zásilky v ujednané době a není-li ujednána do šesti měsíců od uzavření smlouvy, pak práva a povinnosti ze smlouvy zaniknou.

Pro smlouvu o přepravě věci není předepsaná písemná forma, dopravce je však oprávněn požadovat, aby mu odesílatel potvrdil požadovanou přepravu v přepravním dokladu, a odesílatel je oprávněn požadovat, aby mu dopravce písemně potvrdil převzetí zásilky.

Je-li k provedení přepravy potřeba zvláštních listin (předepsaných pro zvláštní charakter zboží), je odesílatel povinen předat je dopravci nejpozději při předání zásilky k přepravě.

Odesílatel odpovídá za škodu způsobenou dopravci nepředáním těchto listin nebo jejich nesprávností.

Odesílatel je také povinen poskytnout dopravci správné údaje o obsahu zásilky a jeho povaze. Pro porušení této povinnosti platí totéž, co pro porušení povinnosti u zvláštních listin.

K provádění přepravy může mít též úzký vztah právní úprava cenných papírů. Potvrzení o převzetí zásilky lze totiž nahradit náložným listem. Náložný list je cenný papír, se kterým je spojeno právo požadovat na dopravci vydání zásilky v souladu s obsahem náložného listu; lze jej vydat na jméno, na řad nebo doručitele.

Doprovci nepřísluší prověřovat, proč má náložný list osoba, která jej předkládá. Jde-li o náložný list na řad a není-li v náložném listu uvedeno, na čí řad je vydán, platí, že je vydán na řad odesílatele.

Z náložného listu na řad oprávněné osoby lze převést práva vyplněným nebo nevyplněným rubopisem; z náložného listu na jméno lze převést práva na jinou osobu podle ustanovení o postoupení pohledávky.

V důsledku vázanosti ČR mezinárodními úmluvami a v důsledku užívání mezinárodních pravidel (např. FIATA) dochází k našemu ovlivnění mezinárodně užívanou terminologií a s obecným pojmem "náložný list" se v praxi nesečkáme ve všech případech. Běžné je tu i použití označení konkrétního druhu náložného listu (konosament, případně B/L atp.).

Od náložního listu je však třeba odlišit "nákladní list", který zná Úmluva o silniční nákladní automobilové přepravě (CMR). Zde jde o doklad provázející zásilku, a který je dokladem o uzavření přepravní smlouvy.

Doprovce má nárok na poměrnou část přepravného s přihlédnutím k přepravě již uskutečněné, nemůže-li dokončit přepravu pro skutečnosti, za něž neodpovídá.

Doprovce odpovídá za škodu na zásilce, jež vznikla po jejím převzetí dopravcem, až do jejího vydání příjemci. To neplatí, pokud dopravce nemohl škodu odvrátit při vynaložení odborné péče (§ 2566 odst. 1).

Za škodu na zásilce dopravce neodpovídá, jak autor správně sděluje, jestliže prokáže, že byla způsobena:

- odesílatelem, příjemcem nebo vlastníkem zásilky;
- vadou nebo přirozenou povahou obsahu zásilky včetně obvyklého úbytku;
- vadným obalem, na který dopravce upozornil odesílatele při převzetí zásilky k přepravě, a byl-li vydán nákladní nebo náložný list, byla v něm vadnost obalu poznamenána;
- vadným obalem, i když dopravce na vadnost obalu neupozornil, jestliže vadnost nebyla při převzetí poznatelná (§ 2566 odst. 2 a 3).

V souvislosti se škodou na zásilce má dopravce stanoveny ještě další povinnosti. Doprovce je povinen urychleně podat odesílateli zprávu o škodě na zásilce vzniklé do jejího předání

příjemci. Jestliže však příjemce nabyl práva na vydání zásilky, je povinen tuto zprávu podat příjemci. Dopravce odpovídá za škodu způsobenou odesílateli nebo příjemci porušením této povinnosti. Jde o zvláštní druh oznamovací povinnosti.

Při ztrátě nebo zničení zásilky je dopravce povinen nahradit cenu, kterou měla zásilka v době, kdy byla předána dopravci.

Při poškození nebo znehodnocení zásilky je dopravce povinen nahradit rozdíl mezi cenou, kterou měla zásilka v době jejího převzetí dopravcem, a cenou, kterou by v této době měla zásilka poškozená nebo znehodnocená. (Úmluva CMR mj. upravuje vyloučení odpovědnosti dopravce a omezení náhrady škody.)

Jednotlivé druhy přepravy mají svoje významná specifika. Tomu odpovídá i speciální úprava některých otázek v přepravních řádech vydaných zejména pro železniční přepravu, leteckou přepravu, přepravu silniční a vodní vnitrozemskou přepravu a přepravu námořní. Úpravu jednotlivých otázek však musí přepravní řády upravit v rámci vymezeném zákonem. I na to se v předloženém díle vhodně upozorňuje.

Celkově je po mém soudu cíl práce splněn.

V.

Dosažené výsledky, nové poznatky

Dosažené výsledky v práci prezentované jsou přínosem pro další rozvoj právní úpravy.

Práce obsahuje uvedení řady velmi zajímavých otázek. V rámci obhajoby práce se však můžeme se orientovat jen na některou z nich. Takovou otázkou je: Jak ještě vhodnějším způsobem propojit tuzemskou úpravou s regulací podle úmluvy CMR?

Celkově oceňuji, že se předkladatel díla nebojí upozorňovat na problémové otázky spolu s návrhy na řešení.

Splnění cíle práce a návrh na udělení titulu

Podle mého názoru předložená práce stanovená kritéria pro tento druh prací naplňuje.

Práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce. Dále ji doporučuji publikovat, pokud se tak již nestalo.

Po úspěšné obhajobě, doporučuji udělit titul Ph.D.

V Praze, 25.ledna 2019

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

